Aluehallintovirasto
Etelä-Suomi
Työsuojelun vastuualue

Lausunto
Dnro ESAVI/14375/2022

21.4.2022

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Viite
Lausuntopyyntönne 1.9.2021

VNS 2/2022 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2023-2026

Lausunto

Etelä-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue (jäljempänä työsuojeluviranomainen) lausuu Valtioneuvoston julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2023-2026 antaman selonteon (VNS 2/2022 vp) johdosta seuraavaa:

Selonteossa on kattavasti kuvattu julkisen talouden lyhemmän ja pidemmän aikavälin haasteita, ottaen huomioon niin viime vuosien erilaiset yhteiskunnalliset poikkeusolot ja häiriöt, kuin jo pidempään tiedossa olleet tulevat huoltosuhteen muutokseen, ja sen myötä kestävyysvajeeseen liittyvät ongelmat. Selonteon alussa mainituista hallitusohjelman ns. ylemmän tason kirjauksista työsuojeluviranomainen tunnistaa oman toimivaltansa piiriin kuuluvaksi sosiaalisesti kestävän talouskasvun, ja toisaalta korkean työllisyyden tavoitteiden yhteensovittamisen. Vaikka työllisyyden edistäminen ei itsessään työsuojeluviranomaiselle kuulukaan, voidaan sen valvonta- ja muun vaikuttamistoiminnan katsoa tähtäävän siihen, että työllisyyden edistäminen ei tapahdu sosiaalisesti kestämättömällä tavalla, eli terveiden, turvallisten ja reilujen työolojen kustannuksella. Työelämän osalta myös hallituksen talouspolitiikan eriarvoisuuden vähentämisen tavoitteen voidaan katsoa työsuojeluviranomaisen tehtäväkenttään kuuluvaksi.

Työikäisten määrän odotettavissa oleva supistuminen tulee jatkossa oletettavasti tarkoittamaan erityisesti tietyillä kriittisillä toimialoilla työperäisen maahanmuuton tietoista ja suunnitelmallista lisäämistä. Selonteon mukaan huoltosuhde on jo viimeisen 10 vuoden aikana huonontunut merkittävästi, ja sama kehitys on jatkumassa väestöennusteen mukaan ainakin seuraavat 50 vuotta. Tämän kehityksen

huomioon ottaen työsuojeluviranomainen pitää tärkeänä, että sen toimintaresurssit turvataan reilujen, turvallisten ja terveellisten työolojen – samoin kuin ulkomaisen työvoiman käytön – valvontaviranomaisena.

Hyvinvointialueiden perustamiseen liittyviä budjettinäkymiä on kuvattu selonteossa erikseen kattavasti – ml. palkkausjärjestelmien rakentamisesta ja palkkaharmonisoinnista aiheutuneet kulut. Työsuojeluviranomainen muistuttaa, että tiettyjen julkisen sektorin alojen kohdalla työvoiman saatavuuteen on palkkauksen lisäksi arvioitu vaikuttavan myös alan työolot ja niiden kehittyminen. Työsuojeluviranomainen pitäisi näin ollen suotavana, että hyvinvointialueiden perustamisen yhteydessä niiden alaisissa rakenteissa huomioitaisiin säännönmukaisesti – tarvittaessa jopa budjetoidusti – työolojen kehittämisen näkökulma.

Ukrainan kriisin osalta työsuojeluviranomainen toteaa sen työelämävaikutusten näkyvän oletettavasti pidemmällä aikavälillä. Laajamittaista pakolaisuutta aiheuttaneiden kriisien on aiemmin todettu lisäävän haavoittuvassa asemassa olevien pakolaisten hyväksikäytön uhkaa – myös työelämässä. Työsuojeluviranomaisessa asiaan on varauduttu pyrkimällä lisäämään viranomaisyhteistyöverkostojemme avulla maahan saapuvien pakolaisten tietämystä suomalaisen työelämän pelisäännöistä. Myöhemmässä vaiheessa asia saatta myös aktualisoitua valvontatoiminnassa. Näin ollen on hyvä, että työsuojeluviranomaisten ulkomaalaisen työvoiman valvonnan resurssia lisättiin vuonna 2021. Ko. resurssi on tarpeen jatkossakin.

Selontekoon kirjattujen valtionhallinnon toiminnan kustannustehokkuuteen liittyvien toimitila- ja matkustusnäkökulmien osalta työsuojeluviranomainen toteaa, että paikallisesti toimivana ”kenttäviranomaisena” se ei kaikilta osin voi omaa toimintaansa hajauttaa suunniteltuihin moniviranomaistoimipisteisiin. Tehokkaan tarkastustoiminnan toteuttamiseksi paikallinen läsnäolo ja valvontakohteisiin matkustaminen fyysisesti on edelleen, ja tulevaisuudessakin, työsuojeluviranomaiselle keskeisen tärkeää.

Johtaja Eerik Tarnaala